

Υπόθεση C-197/24 [Šiparský]ⁱ

Αίτηση προδικαστικής απόφασης

Ημερομηνία καταθέσεως:

12 Μαρτίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Mestský súd Bratislava IV (Σλοβακία)

Ημερομηνία της διατάξεως του αιτούντος δικαστηρίου:

13 Φεβρουαρίου 2024

Ενάγουσα:

AK

Εναγόμενος:

RU

ⁱ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

[...]

[...] [αριθμός υποθέσεως]

Δ Ι Α Τ Α Ξ Η

Το Mestský súd Bratislava IV (4ο πρωτοδικείο Μπρατισλάβας, Σλοβακία), δικάζοντας την αγωγή της **AK** κατά του **RU**, [...] [στοιχεία δικηγόρου] **με αίτημα την καταβολή του ποσού των 3.250 ευρώ, προσαυξημένου κατά το ποσό των παρεπόμενων απαιτήσεων,**

δ ι α τ ά σ σ ε ι τ α ε ξ ή ς:

Αναστέλλει τη διαδικασία επί της ανωτέρω αγωγής και **υποβάλλει** στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- 1) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, όπως αυτή ισχύει, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημεία 1 και 3, και με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, την έννοια ότι i) ως «επιχείρηση» νοείται και το φυσικό πρόσωπο το οποίο, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κάνει χρήση των υπηρεσιών δικηγόρου με σκοπό τη σύσταση εμπορικής εταιρίας, στην οποία πρόκειται να είναι μέλος του διαχειριστικού οργάνου και ένας εκ των δύο ιδρυτών και εταίρων, και ότι ii) ως «εμπορική συναλλαγή» νοείται και η συναλλαγή η οποία, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατατείνει στην παροχή υπηρεσιών από δικηγόρο προς το εν λόγω πρόσωπο με σκοπό τη σύσταση εμπορικής εταιρίας;
- 2) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, έχει ο όρος «καταναλωτής» κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, όπως έχει τροποποιηθεί, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 8 της ίδιας οδηγίας, την έννοια ότι, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, καταλαμβάνει και το φυσικό πρόσωπο το οποίο ενάγεται για την εκπλήρωση χρέους εκ σύμβασεως παροχής νομικών υπηρεσιών, εφόσον η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών είχε ως σκοπό τη σύσταση εμπορικής εταιρίας, στην οποία το εν λόγω πρόσωπο επρόκειτο να είναι μέλος του διαχειριστικού οργάνου και ένας εκ των δύο ιδρυτών και εταίρων;

Σ κ ε π τ ι κ ό

- 1 Το Mestský súd Bratislava IV (4ο πρωτοδικείο Μπρατισλάβας) εκδικάζει [...] [αριθμός υποθέσεως] διαφορά μεταξύ της ενάγουσας και του εναγομένου **με**

αντικείμενο την καταβολή του ποσού των 3.250 ευρώ, προσαυξημένου κατά το ποσό των παρεπόμενων απαιτήσεων. Οι παρεπόμενες απαιτήσεις περιλαμβάνουν: i) τόκους υπερημερίας επί του ποσού των 3.250 ευρώ υπολογιζόμενους με επιτόκιο 10,5% ετησίως από τις 18 Ιανουαρίου 2023 μέχρι την εξόφλησή του και ii) κατ' αποκοπήν αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεων της ενάγουσας.

- 2 Αφού εξέτασε την υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο διαπίστωσε ότι συντρέχει ανάγκη υποβολής στο Δικαστήριο των προδικαστικών ερωτημάτων που περιέχονται στο διατακτικό της παρούσας διάταξης. Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει τα ανωτέρω προδικαστικά ερωτήματα κατόπιν της κατ' αντιμωλίαν συζήτησης που διεξήχθη ενώπιόν του. [...] [πληροφορίες για την προηγηθείσα διαδικασία]

I. Αντικείμενο της κύριας δίκης και συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών

- 3 Αντικείμενο της υπό κρίση διαφοράς είναι η απαίτηση της ενάγουσας για καταβολή δικηγορικής αμοιβής σε σχέση με παρασχεθείσες από εκείνη νομικές υπηρεσίες. Η ενάγουσα αποτελεί εμπορική εταιρία παρέχουσα νομικές υπηρεσίες. Ο εναγόμενος είναι φυσικό πρόσωπο. Η επίδικη απαίτηση, ύψους 3.250 ευρώ, καθώς και οι παρεπόμενες αυτής απαιτήσεις, μεταβιβάστηκαν στην ενάγουσα. Η απαίτηση ανήκε αρχικά σε δικηγόρο, η οποία είναι πλέον του μέλος του διαχειριστικού οργάνου της ενάγουσας. Η εν λόγω δικηγόρος μεταβίβασε την απαίτησή της στην ενάγουσα λόγω μεταβολής του τρόπου άσκησης του επαγγέλματός της. Αρχικώς ασκούσε το επάγγελμα του δικηγόρου υπό τη μορφή μονοπρόσωπης εταιρίας, ενώ πλέον το ασκεί ως εταίρος σε εταιρία περιορισμένης ευθύνης. Για τον λόγο αυτό, το αιτούν δικαστήριο χρησιμοποιεί χωρίς διάκριση τον όρο «ενάγουσα» στο κείμενο της παρούσας διάταξης, αναφερόμενο τόσο στην αρχική, όσο και στη νυν ενάγουσα.
- 4 Με την αγωγή της η ενάγουσα υποστηρίζει ότι ο εναγόμενος επικοινωνήσε μαζί της ήδη από τα τέλη Μαρτίου ή τις αρχές Απριλίου του 2022 εκφράζοντας το ενδιαφέρον του για τις παρεχόμενες από εκείνη νομικές υπηρεσίες. Ο εναγόμενος επιθυμούσε να συστήσει εταιρία περιορισμένης ευθύνης σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο στην οποία επρόκειτο να είναι ένας εκ των δύο ιδρυτών και εταίρων. Επρόκειτο επίσης να γίνει μέλος του διαχειριστικού οργάνου της εταιρίας. Σε συνέχεια των παραπάνω συνεννοήσεων συνήφθη προφορική σύμβαση εντολής δυνάμει της οποίας η ενάγουσα ανέλαβε να παράσχει στον εναγόμενο νομικές υπηρεσίες έναντι κατ' αποκοπήν αμοιβής. Η ενάγουσα συνέταξε σχέδιο εταιρικής σύμβασης και κατήρτισε τα λοιπά αναγκαία για τη σύσταση έγγραφα, τα οποία απέστειλε στον εναγόμενο. Στο πλαίσιο της εκ μέρους της παροχής νομικών συμβουλών, η ενάγουσα προέβη επίσης σε ανάλυση σειράς ζητημάτων που σχετίζονταν με τη σύσταση της εταιρίας και τη συμμετοχή σε αυτήν των μελλοντικών συνιδρυτών της. Εκτός από τον εναγόμενο, ιδρυτής επρόκειτο να είναι και αλλοδαπός. Η ενάγουσα εξέδωσε τιμολόγιο ύψους 3.250

ευρώ στο όνομα του εναγομένου για τις υπηρεσίες που του παρέσχε, το οποίο ο τελευταίος δεν εξόφλησε εμπρόθεσμα, ήτοι έως την 17η Ιανουαρίου 2023. Η ενάγουσα υποστηρίζει ότι η διαφορά της με τον εναγόμενο προέρχεται από εμπορική συναλλαγή και ότι ο εναγόμενος δεν έχει την ιδιότητα του καταναλωτή. Κατά την άποψή της, οι επίδικες απαιτήσεις διέπονται από το εμπορικό δίκαιο.

- 5 Αντιθέτως, ο εναγόμενος αρνείται ότι συνήψε οποιαδήποτε σύμβαση παροχής νομικών υπηρεσιών με την ενάγουσα. Επισημαίνει, περαιτέρω, ότι ουδέποτε συμφώνησαν το ύψος της αμοιβής της ενάγουσας για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών. Κατά τον ίδιο, η ενάγουσα ουδέποτε του παρέσχε υπηρεσία σχετική με τη σύσταση εμπορικής εταιρίας, ενώ εκείνος, ως αποδέκτης υπηρεσίας, δεν έλαβε καμία υπηρεσία από την ενάγουσα. Ο εναγόμενος ισχυρίζεται ότι η ενάγουσα τού απέστειλε την εταιρική σύμβαση και τα συναφή έγγραφα χωρίς να της έχει ανατεθεί εντολή προς τούτο. Προβάλλει, ακόμη, ότι ο ίδιος έχει την ιδιότητα του καταναλωτή και ότι η σχέση του με την ενάγουσα δεν διέπεται από το εμπορικό δίκαιο.

II. Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης

- 6 Στο παρόν μέρος της διάταξης περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο παραθέτει τις διατάξεις του εθνικού δικαίου που έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο παραθέτει τις σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

α) Οι διατάξεις του εθνικού δικαίου

- 7 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του *zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník* (νόμου 513/1991 περί εμπορικού κώδικα, στο εξής: εμπορικός κώδικας) ορίζει ότι:

«Ως έμπορος κατά την έννοια του παρόντος νόμου νοείται α) το πρόσωπο που έχει εγγραφεί στο εμπορικό μητρώο [...]».

- 8 Το άρθρο 57, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον *zákon č. 530/2003 Z. z.* (νόμο 530/2003) ορίζει ότι:

«Αν δεν ορίζεται άλλως στον παρόντα νόμο, για τη σύσταση εταιρίας απαιτείται η σύναψη εταιρικής σύμβασης, η οποία υπογράφεται από όλους τους ιδρυτές. Το γνήσιο της υπογραφής των ιδρυτών πρέπει να βεβαιώνεται από δημόσια αρχή».

- 9 Το άρθρο 62, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα ορίζει ότι:

«Ημερομηνία συστάσεως εταιρίας είναι αυτή της εγγραφής της στο εμπορικό μητρώο [...]».

- 10 Το άρθρο 369c του εμπορικού κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον *zákon č. 9/2013 Z. z.* (νόμο 9/2013) ορίζει ότι:

«(1) Σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη, ο πιστωτής, επιπλέον των αξιώσεων που έχει με βάση τα άρθρα 369, 369a και 369b, δικαιούται κατ' αποκοπήν αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεών του, χωρίς να απαιτείται ειδική όχληση ή πρόσκληση. Το ποσό της κατ' αποκοπήν αποζημίωσης για τα έξοδα είσπραξης καθορίζεται με απόφαση της vláda Slovenskej republiky (Κυβέρνησης της Σλοβακικής Δημοκρατίας).

(2) Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση απαιτήσεως από καταναλωτική σύμβαση και εφόσον ο οφειλέτης έχει την ιδιότητα του καταναλωτή».

- 11 Το άρθρο 52 του zákonník č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (νόμου 40/1964 περί αστικού κώδικα), όπως τροποποιήθηκε με τον zákonník č. 568/2007 Z. z. (νόμο 568/2007) (στο εξής: σλοβακικός αστικός κώδικας), ορίζει ότι:

«(1) Ως καταναλωτική σύμβαση νοείται κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ εμπόρου και καταναλωτή, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή της.

(2) Οι διατάξεις για τις καταναλωτικές συμβάσεις, καθώς και κάθε άλλη διάταξη η οποία ρυθμίζει έννομες σχέσεις στις οποίες μετέχει καταναλωτής, εφαρμόζονται πάντοτε, εφόσον η εφαρμογή τους είναι προς όφελος του συμβαλλομένου καταναλωτή. Αντίθετες συμφωνίες ή συνεννοήσεις, των οποίων περιεχόμενο ή σκοπός είναι η καταστράτηγηση της διάταξης του προηγούμενου εδαφίου, είναι άκυρες. Οι διατάξεις του αστικού κώδικα εφαρμόζονται πάντοτε κατά προτεραιότητα σε όλες τις έννομες σχέσεις στις οποίες το ένα μέρος είναι καταναλωτής, ακόμη και αν άλλως θα εφαρμόζονταν οι διατάξεις του εμπορικού δικαίου.

(3) Ως έμπορος νοείται κάθε πρόσωπο το οποίο, κατά τη σύναψη και την εκτέλεση καταναλωτικής σύμβασης, ενεργεί στο πλαίσιο της εμπορικής ή άλλης επιχειρηματικής δραστηριότητάς του.

(4) Ως καταναλωτής νοείται κάθε πρόσωπο το οποίο, κατά τη σύναψη και την εκτέλεση καταναλωτικής σύμβασης, δεν ενεργεί στο πλαίσιο της εμπορικής ή άλλης επιχειρηματικής δραστηριότητάς του».

- 12 Το άρθρο 18, παράγραφος 4, του zákonník č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákonník) [νόμου 586/2003 περί δικηγόρων και περί τροποποίησης και συμπλήρωσης του νόμου 455/1991 για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας (νόμου περί επιχειρηματικής δραστηριότητας)], όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, ιδίως με τον zákonník č. 304/2009 Z. z. (νόμο 304/2009) (στο εξής: νόμος περί δικηγόρων), ορίζει ότι:

«Στο πλαίσιο της παροχής νομικών υπηρεσιών, ο δικηγόρος υποχρεούται να ενημερώσει τον εντολέα του, ο οποίος έχει την ιδιότητα του καταναλωτή των παρεχόμενων υπηρεσιών, για το ύψος της αμοιβής του, πριν από την έναρξη της

παροχής υπηρεσιών. Σε περίπτωση μη τήρησης της συγκεκριμένης υποχρέωσης, δεν οφείλεται αμοιβή».

β) Οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

- 13 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές, όπως ισχύει (στο εξής: οδηγία 2011/7), ορίζει ότι:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις πληρωμές που έχουν χαρακτήρα αμοιβής στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών».

- 14 Το άρθρο 2, σημεία 1 και 3, της οδηγίας 2011/7 ορίζει ότι:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) “εμπορική συναλλαγή”: κάθε συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών, η οποία οδηγεί στην παράδοση αγαθών ή στην παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής:

[...]

3) “επιχείρηση”: οιαδήποτε οργάνωση εκτός των δημόσιων αρχών, που ενεργεί στα πλαίσια της ανεξάρτητης οικονομικής ή επαγγελματικής της δραστηριότητας, ακόμη και αν η δραστηριότητα αυτή ασκείται από ένα και μόνο πρόσωπο».

- 15 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/7 ορίζει ότι:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, εφόσον καθίσταται απαιτητός τόκος υπερημερίας σε εμπορικές συναλλαγές σύμφωνα με το άρθρο 3 ή το 4, ο πιστωτής δικαιούται να λάβει από τον οφειλέτη τουλάχιστον το σταθερό ποσό των 40 ευρώ».

- 16 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, όπως ισχύει (στο εξής: οδηγία 93/13), ορίζει ότι:

«Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή».

- 17 Το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 ορίζει ότι:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

“καταναλωτής”: κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες».

18 Το άρθρο 8 της οδηγίας 93/13 ορίζει ότι:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή».

19 Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 93/13 έχει ως εξής:

«[εκτιμώντας] ότι, παρ' όλα αυτά, ως έχουν σήμερα οι εθνικές νομοθεσίες, μόνον μερική εναρμόνιση είναι δυνατή- ότι, ιδίως, μόνον οι συμβατικές ρήτρες για τις οποίες δεν υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας οδηγίας- ότι έχει σημασία εν προκειμένω να δοθεί στα κράτη η δυνατότητα, τηρουμένης της συνθήκης [ΕΟΚ], να παρέχουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας στον καταναλωτή μέσω εθνικών διατάξεων αυστηρότερων από τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας».

III. Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

20 Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο για τους ακόλουθους λόγους:

α) Σε σχέση με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα

21 Η ενάγουσα ζητεί την καταβολή κατ' αποκοπήν αποζημίωσης ύψους 40 ευρώ για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεών της, σύμφωνα με το άρθρο 369c, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα. Με το άρθρο 369c, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα, μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/7.

22 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, όλες οι αρχές των κρατών μελών, όταν εφαρμόζουν το εθνικό δίκαιο, οφείλουν να το ερμηνεύουν με τον ευρύτερο δυνατό τρόπο υπό το φως του κειμένου και του σκοπού των κοινοτικών οδηγιών, ώστε να επιτευχθεί το αποτέλεσμα που επιδιώκεται από τις τελευταίες (πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουλίου 2007, Hans Markus Kofoed, C-321/05, EU:C:2007:408, σκέψη 45). Το αιτούν δικαστήριο έχει υπόψη του τη συγκεκριμένη υποχρέωσή του.

23 Για τον λόγο αυτόν, το αιτούν δικαστήριο οφείλει να ερμηνεύσει την εθνική διάταξη του άρθρου 369c, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα, κατά τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται ο επιδιωκόμενος από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/7, σκοπός.

- 24 Όσον αφορά την έννοια της «εμπορικής συναλλαγής», το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, προκειμένου μια συναλλαγή να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «εμπορική συναλλαγή», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, της οδηγίας 2011/7, πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις. Η συναλλαγή πρέπει, αφενός, να πραγματοποιείται είτε μεταξύ επιχειρήσεων είτε μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών. Αφετέρου, πρέπει να οδηγεί στην παράδοση αγαθών ή στην παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής (βλ. απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 25 Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 19 της οδηγίας 2011/7, σκοπός του άρθρου 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας είναι η αποτροπή των καθυστερήσεων στις πληρωμές και η διασφάλιση ότι οι πιστωτές θα λαμβάνουν ικανή αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεών τους, στα οποία υποβάλλονται συνεπεία των καθυστερήσεων αυτών. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, η οδηγία εφαρμόζεται αποκλειστικά σε όλες τις πληρωμές που έχουν χαρακτήρα αμοιβής στο πλαίσιο εμπορικών συναλλαγών. Κατά το άρθρο 2, σημείο 1, της οδηγίας 2011/7, οι εμπορικές συναλλαγές είναι συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων. Σύμφωνα με το άρθρο 2, σημείο 3, της οδηγίας 2011/7, προκειμένου μια οντότητα εκτός των δημοσίων αρχών (σημειωτέον ότι δεν τίθεται ζήτημα δημόσιας αρχής στην υπό κρίση υπόθεση) να εμπίπτει στον ορισμό της «επιχείρησης», θα πρέπει να ενεργεί στα πλαίσια της ανεξάρτητης οικονομικής ή επαγγελματικής της δραστηριότητας.
- 26 Η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι είναι πιστώτρια κατά την έννοια του προμνημονευθέντος άρθρου 369c, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα και ότι ως εκ τούτου δικαιούται κατ' αποκοπήν αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεών της. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο δεν είναι βέβαιο ότι η εν λόγω διάταξη του εθνικού δικαίου μπορεί να ερμηνευθεί, υπό το πρίσμα του σκοπού του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/7, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 1, και με το άρθρο 2, σημεία 1 και 3, της ίδια οδηγίας, υπό την έννοια ότι ως «επιχείρηση» δύναται να νοηθεί και το φυσικό πρόσωπο το οποίο κάνει χρήση των υπηρεσιών δικηγόρου με σκοπό τη σύσταση εμπορικής εταιρίας, στην οποία πρόκειται απλώς να είναι ένας εκ των δύο ιδρυτών και εταίρων, καθώς και μέλος του διαχειριστικού οργάνου. Με άλλα λόγια, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν, στην περίπτωση κατά την οποία φυσικό πρόσωπο χρησιμοποιεί νομικές υπηρεσίες με σκοπό τη σύσταση εμπορικής εταιρίας, το πρόσωπο αυτό είναι καταναλωτής (ζήτημα, στο οποίο αναφέρεται το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα) ή αν μπορεί να θεωρηθεί «επιχείρηση» κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 3, της οδηγίας, 2011/7.
- 27 Σύμφωνα με την εθνική ρύθμιση του άρθρου 57, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα, για την ίδρυση εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, όπως εν προκειμένω, απαιτείται, σε περίπτωση δύο συνιδρυτών, η σύναψη εταιρικής σύμβασης η οποία υπογράφεται από όλους τους ιδρυτές. Η σύναψη της εταιρικής σύμβασης αποτελεί το πρώτο στάδιο, με το οποίο η εταιρία ιδρύεται μεν, πλην όμως δεν καθίσταται ακόμη υποκείμενο δικαίου. Το δεύτερο βήμα είναι η σύσταση της

εταιρίας και η εκ μέρους της απόκτηση νομικής προσωπικότητας σύμφωνα με το άρθρο 62, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα, η οποία συντελείται μόνο με την εγγραφή της στο εμπορικό μητρώο. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του εμπορικού κώδικα, με την εγγραφή της στο εμπορικό μητρώο η εταιρία καθίσταται συγχρόνως έμπορος για τους σκοπούς του εν λόγω κώδικα και προκειμένου να εκτιμάται το βάσιμο τυχόν απαιτήσεων εκ του άρθρου 369c, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα.

- 28 Των ανωτέρω δύο σταδίων προηγείται λογικά η διαδικασία κατάρτισης της εταιρικής σύμβασης και των συναφών εγγράφων (π.χ. του δείγματος υπογραφής του μελλοντικού μέλους του διαχειριστικού οργάνου της εταιρίας, των διαφόρων δηλώσεων των ιδρυτών που απαιτούνται κατά την εθνική νομοθεσία). Είναι γεγονός ότι, κατά τον χρόνο που λαμβάνουν χώρα οι παραπάνω ενέργειες, οι ιδρυτές και μελλοντικοί εταίροι δεν φέρουν, τυπικά, την ιδιότητα του εμπόρου κατά το εθνικό δίκαιο, ωστόσο το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως αυτοί εμπíπτουν, ήδη κατά το ιδρυτικό στάδιο της εταιρίας, στην έννοια της «επιχείρησης» κατά το άρθρο 2, σημείο 3, της οδηγίας 2011/7 2, και μήπως η προετοιμασία των σχετικών εταιρικών εγγράφων στο πλαίσιο της παροχής νομικών υπηρεσιών από δικηγόρο προς έναν εκ των ιδρυτών της εταιρίας εμπίπτει στην έννοια της «εμπορικής συναλλαγής» κατά το άρθρο 2, σημείο 1, της οδηγίας 2011/7, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Δικαστήριο (προμνημονευθείσα απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2022, BFF Finance Iberia, C-585/20, EU:C:2022:806, σκέψη 22).
- 29 Το αιτούν δικαστήριο στηρίζει τη συγκεκριμένη εκτίμηση σε δύο συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει το Δικαστήριο:
- 30 Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 2, σημείο 1, της οδηγίας 2011/7, η χρήση της φράσης «κάθε συναλλαγή» καταδεικνύει ότι η έννοια της «εμπορικής συναλλαγής», πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και, ως εκ τούτου, δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκη με την έννοια της «σύμβασης». Επομένως, τυχόν συστατική ερμηνεία της έννοιας της «εμπορικής συναλλαγής» κρίνεται επίσης ως μη ορθή (πρβλ. απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2022, X (Προμήθειες ιατρικού εξοπλισμού), C-419/21, EU:C:2022:948, σκέψεις 22 και 25).
- 31 Δεύτερον, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί υποθέσεως σχετικής με έννομη σχέση μεταξύ εταιρίας και μέλους του διαχειριστικού οργάνου της, επισήμανε ότι μια τέτοια σχέση δεν δύναται να θεωρηθεί ότι είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε δραστηριότητα ή σκοπό επαγγελματικής φύσεως αν το φυσικό πρόσωπο που μετέχει σε αυτή έχει στενούς επαγγελματικούς δεσμούς με την εταιρία, όπως είναι η διαχείρισή της ή η πλειοψηφική συμμετοχή σε αυτήν. Απλώς και μόνον το γεγονός ότι ένας τριτεγγυητής είναι φυσικό πρόσωπο δεν αρκεί για να αποδειχθεί η ιδιότητά του ως καταναλωτή (πρβλ. απόφαση της 14ης Μαρτίου 2013, Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψεις 37 και 38).
- 32 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι τα ως άνω δύο συμπεράσματα του Δικαστηρίου συνηγορούν υπέρ μιας καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό

ερώτημα. Ωστόσο, η υπό κρίση υπόθεση διαφοροποιείται από την προμνημονευθείσα υπόθεση *Česká spořitelna* κατά το ότι στη δεύτερη επρόκειτο για διαφορά μεταξύ φυσικού προσώπου και υφιστάμενης εταιρίας, με συνέπεια το αιτούν δικαστήριο να διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής εν προκειμένω της νομολογίας που διατυπώθηκε με την απόφαση εκείνη. Από νομικής απόψεως, η εταιρία την οποία αφορούσε η υπόθεση *Česká spořitelna* υφίστατο ήδη ως νομικό πρόσωπο και δεν επρόκειτο για υποκείμενο στερούμενο, κατά τον κρίσιμο χρόνο των πραγματικών περιστατικών, νομικής προσωπικότητας (όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση), του οποίου εκκρεμούσε η ίδρυση και η σύσταση.

- 33 Το αιτούν δικαστήριο έχει υπόψη του την απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 1997. Με την απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι μόνον οι συμβάσεις που συνάπτονται για την κάλυψη ιδίων καταναλωτικών αναγκών ενός ατόμου σε ιδιωτικό επίπεδο εμπίπτουν στις διατάξεις που προστατεύουν τον καταναλωτή ως θεωρούμενο οικονομικώς ασθενέστερο μέρος. Η ηθελημένη από τις διατάξεις αυτές ιδιαίτερη προστασία δεν δικαιολογείται στην περίπτωση συμβάσεων που έχουν ως σκοπό επαγγελματική δραστηριότητα, έστω κι αν αυτή προβλέπεται για το μέλλον, δεδομένου ότι ο μελλοντικός χαρακτήρας μιας δραστηριότητας ουδόλως αναιρεί την επαγγελματική της φύση (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 1997, *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 17).
- 34 Ωστόσο, και η υπόθεση *Benincasa* είχε αντικείμενο διαφορετικό από την υπό κρίση, γεγονός που προκαλεί αμφιβολίες στο αιτούν δικαστήριο ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής των συμπερασμάτων στα οποία είχε καταλήξει το Δικαστήριο με την απόφαση εκείνη. Τούτο διότι, ο F. *Benincasa* είχε συνάψει [...] σύμβαση με σκοπό την ίδρυση και λειτουργία καταστήματος. Ναι μεν επρόκειτο για δραστηριότητα η οποία θα αναλαμβανόταν μελλοντικώς, ωστόσο αυτή θα ασκείτο από τον ίδιο τον F. *Benincasa* (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 1997, *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 10) και όχι από διαφορετικό υποκείμενο, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, το οποίο μάλιστα δεν υφίστατο ακόμη και ούτε είχε συσταθεί κατά τον χρόνο παροχής των επίμαχων υπηρεσιών.
- 35 Η απάντηση του Δικαστηρίου στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα θα βοηθήσει το αιτούν δικαστήριο να άρει τις αμφιβολίες του σε σχέση με την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημεία 1 και 3, και με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/7. Σε περίπτωση που η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα είναι καταφατική, είναι σαφές για το αιτούν δικαστήριο ότι το εθνικό δίκαιο θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο εναγόμενος έχει την ιδιότητα του εμπόρου κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του εμπορικού κώδικα και ότι, εφόσον συντρέχουν και οι λοιποί όροι του νόμου, η ενάγουσα δικαιούται κατ' αποκοπήν αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεων της σύμφωνα με την εθνική διάταξη του άρθρου 369c, παράγραφος 1, του εμπορικού κώδικα.

β) Σε σχέση με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

- 36 Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αποτελεί λογική συνέχεια του πρώτου, υποβάλλεται δε σε περίπτωση που η απάντηση του Δικαστηρίου σε αυτό είναι αρνητική. Σε τέτοια περίπτωση, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν ο εναγόμενος υπάγεται στην έννοια του «καταναλωτή» σύμφωνα με την οδηγία 93/13. Με άλλα λόγια, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να κριθεί αν η έννοια του «καταναλωτή» κατά την οδηγία 93/13 καταλαμβάνει και το φυσικό πρόσωπο κατά του οποίου έχει ασκηθεί αγωγή με αίτημα την καταβολή οφειλών από σύμβαση παροχής νομικών υπηρεσιών για τη σύσταση εμπορικής εταιρίας, της οποίας το πρόσωπο αυτό επρόκειτο να είναι ένας εκ των δύο ιδρυτών και εταίρων.
- 37 Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 93/13 μολονότι, εκ πρώτης όψεως, η υπό κρίση υπόθεση δεν εγείρει ζητήματα καταχρηστικών ρητρών σε σύμβαση συναφθείσα με καταναλωτή. Ωστόσο, σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, είναι σημαντικό εν προκειμένω να επιλυθεί και το ζήτημα αν ο εναγόμενος είναι καταναλωτής, τούτο δε διότι, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο [...], ενδεχόμενη υπαγωγή του στη συγκεκριμένη έννοια συνεπάγεται περαιτέρω έννομες συνέπειες. Οι συνέπειες αυτές σχετίζονται με το ζήτημα της καταβολής αμοιβής για τις νομικές υπηρεσίες που παρέσχε η ενάγουσα.
- 38 Η μνεία της έννοιας του «καταναλωτή» στη διάταξη του άρθρου 52, παράγραφος 4, του σλοβακικού αστικού κώδικα είναι αποτέλεσμα της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της αντίστοιχης έννοιας του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, με συνέπεια η ερμηνεία της συγκεκριμένης έννοιας να είναι νομικά σημαντική στο πλαίσιο της κύριας δίκης. Εάν ο εναγόμενος δενεμπίπτει στην έννοια της «επιχείρησης» σύμφωνα με την οδηγία 2011/7, το αιτούν δικαστήριο θα μπορούσε να εφαρμόσει τη διάταξη του άρθρου 52, παράγραφος 4, του σλοβακικού αστικού κώδικα. Προς τούτο, θα χρειαστεί να προβεί σε ερμηνεία του εθνικού δικαίου υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκει η οδηγία 93/13, η οποία μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη με την εν λόγω εθνική διάταξη (βλ., αναλυτικότερα, σκέψη 22 της παρούσας διατάξεως).
- 39 Η Σλοβακική Δημοκρατία έχει θεσπίσει εθνική διάταξη, και συγκεκριμένα το άρθρο 18, παράγραφος 4, του νόμου 586/2003, σύμφωνα με την οποία στο πλαίσιο της παροχής νομικών υπηρεσιών, ο δικηγόρος υποχρεούται να ενημερώσει τον εντολέα του, που έχει την ιδιότητα του καταναλωτή των παρεχόμενων υπηρεσιών, για το ύψος της αμοιβής του, σε χρόνο πριν αρχίσει να παρέχει τις υπηρεσίες. Σε περίπτωση μη τήρησης της παραπάνω υποχρέωσης, δεν οφείλεται αμοιβή. Το αιτούν δικαστήριο συνάγει από την εν λόγω διάταξη ότι η Σλοβακία επέβαλε την εφαρμογή της έννοιας του «καταναλωτή» σε σχέση με τις αμοιβές των δικηγόρων για την παροχή νομικών υπηρεσιών, καίτοι πρόκειται για τομέα που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/13.

- 40 Κατά τη δωδέκατη αιτιολογική της σκέψη, η οδηγία 93/13 προβαίνει μόνο σε μερική και ελάχιστη εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών περί καταχρηστικών ρητρών, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν τη δυνατότητα, τηρουμένης της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να παρέχουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας στον καταναλωτή μέσω εθνικών διατάξεων αυστηρότερων από τις διατάξεις της οδηγίας. Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από αυτήν, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή (βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2022, NOVA KREDITNA BANK MARIBOR, C-405/21, EU:C:2022:793, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας και επί περιπτώσεων οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, εφόσον η εφαρμογή αυτή συμβιβάζεται με τους σκοπούς που επιδιώκει η οδηγία και με τις Συνθήκες (πρβλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Τράπεζα Πειραιώς, C-243/20, EU:C:2021:1045, σκέψη [62]).
- 42 Σύμφωνα με το άρθρο 169, παράγραφος 4, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν ή να εισάγουν αυστηρότερα μέτρα προστασίας των καταναλωτών, υπό τον όρο ότι τα μέτρα αυτά συμβιβάζονται με τις Συνθήκες (βλ. απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Condominio di Milano, via Meda, C-329/19, EU:C:2020:263, σκέψη 32).
- 43 Περαιτέρω, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια του «καταναλωτή» κατά το άρθρο 2, στοιχείο β΄, της οδηγίας 93/13, έχει «αντικειμενικό χαρακτήρα», και ότι αυτή «[π]ρέπει να εκτιμάται βάσει λειτουργικού κριτηρίου, το οποίο συνίσταται στην εκτίμηση περί του αν η επίμαχη συμβατική σχέση εντάσσεται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων που δεν σχετίζονται με την άσκηση επαγγέλματος» (βλ. απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 2015, Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, σκέψη 27).
- 44 Το αιτούν δικαστήριο έχει υπόψη του ότι το Δικαστήριο, στην απόφαση Johann Gruber, επισήμανε ότι έργο του δικάζοντος δικαστηρίου είναι να κρίνει αν η σχετική σύμβαση συνήφθη για να καλυφθούν, σε μη αμελητέο μέτρο, ανάγκες που ανάγονται στην επαγγελματική δραστηριότητα του σχετικού προσώπου ή αν, αντιθέτως, η επαγγελματική χρήση είναι ασήμαντη. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι το πρόσωπο που έχει συνάψει σύμβαση η οποία αφορά ένα αγαθό που προορίζεται εν μέρει για επαγγελματική χρήση και εν μέρει για χρήση ξένη προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου αυτού δεν έχει δικαίωμα να επικαλείται τα ευεργετήματα που απορρέουν από την πρώτη (βλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2005, Johann Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψη 54).
- 45 Με βάση τις παραπάνω σκέψεις και λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης, το αιτούν δικαστήριο τείνει να απαντήσει καταφατικά στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Εντούτοις, η επιφύλαξη του

αιτούντος δικαστηρίου έγκειται, όπως και στην περίπτωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στο γεγονός ότι, εν προκειμένω, η επιχειρηματική δραστηριότητα επρόκειτο να ασκηθεί από εταιρία η οποία βρισκόταν ακόμη [...] σε στάδιο ίδρυσης. Φορέας της επιχειρηματικής δραστηριότητας θα ήταν, εν στενή εννοία, άλλο υποκείμενο από τον εναγόμενο. Για τον λόγο αυτόν, το δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες σε σχέση με τη δυνατότητα εφαρμογής των συμπερασμάτων της απόφασης Johann Gruber.

- 46 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο σκοπεύει να την αξιοποιήσει εφαρμόζοντας στην υπό κρίση υπόθεση το άρθρο 18, παράγραφος 4, του νόμου 586/2003, σε συνδυασμό με το άρθρο 52, παράγραφος 4, του σλοβακικού αστικού κώδικα, και να υπαγάγει τον εναγόμενο στην έννοια του καταναλωτή. Επιπλέον, κατά την εθνική διάταξη του άρθρου 369c, παράγραφος 2, του εμπορικού κώδικα, ο εναγόμενος, ως καταναλωτής, δεν θα ήταν υποχρεωμένος να καταβάλει στην ενάγουσα κατ' αποκοπήν αποζημίωση για τα έξοδα είσπραξης των απαιτήσεών της.

IV. Συμπεράσματα

- 47 Δεδομένων των προεκτεθέντων, το αιτούν δικαστήριο έκρινε αναγκαίο, προκειμένου να αποφανθεί επί της υπό κρίση υπόθεσης, να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, προκειμένου το δεύτερο να δώσει απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα. Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία επί της υπό κρίση αγωγής και διέταξε όσα περιέχονται στο διατακτικό της παρούσας διάταξης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 162, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Civilný sporový poriadok (κώδικα πολιτικής δικονομίας) και του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...].

[...]

[διαδικαστικά ζητήματα, ονοματεπώνυμο] [...]